

протиправних дій на шкоду третім країнам, що здійснюються із використанням вітчизняної інформаційної інфраструктури, що загрожують сталому та безпечному функціонуванню національних інформаційно-телекомунікаційних систем. Інформація з обмеженим доступом, що циркулює в національних інформаційних ресурсах є стійким об'єктом зацікавленості з боку інших держав, організацій та осіб. Крім того, все більшого поширення набуває політично вмотивована діяльність в кіберпросторі груп активістів (хактивістів), які здійснюють атаки на урядові та приватні сайти, що призводить до порушень роботи інформаційних ресурсів, а також репутаційних та матеріальних збитків.

Література

1. Контрразведка США обвиняет Китай и Россию [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.russian.rfi.fr/v-mire/20111104-kontrrazvedka-ssha-obvinyayet-kitaya-i-rossiyu>.

2. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%>.

3. Режим доступу: https://www.google.com/url?hl=ru&q=http://m.gordonua.com/news/worldnews/v-obse-podtverdili-sereznuyu-kiberataku-na-organizaciyu166462.html&source=gmail&ust=1483818224283000&usg=AFQjCNEUyKXN61bK5W50TOJ5_L40UiKDBQ.

4. Наступ покемонів: чому влади деяких країн проти Pokemon Go [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/media_law/government/nastup_pokemoniv_chomu_vladi_deyakikh_krain_proti_pokemon_go/.

УДК 347.85

Доценко В. О., д.і.н., професор,
Шевченко А. Є., д.ю.н., професор,
Університет державної фіскальної
служби України, м. Ірпінь, Україна

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

В останні роки в Україні намітились тенденції до розвитку міжнародного і національного космічного права. Сьогодні Україна оцінює питання розвитку космічного права як надзвичайно актуальні. Від них у багатьох випадках залежить продуктивність здійснення космічної діяльності, успішність участі держави у розвитку світового космічного ринку.

Економічний розвиток України напряду залежить від створення власної космічної інфраструктури, модернізації радянського спадку та

отримання доступу до результатів світової космічної діяльності. Україна зацікавлена в розвитку космічних телекомунікацій, в розширенні сфери послуг по дистанційному зондуванню Землі для дослідження природних ресурсів (наприклад, газових покладів), оскільки це дозволило б знизити витрати на їх розробку у порівнянні з традиційними топографічними методами. Україна зацікавлена в отриманні новітніх послуг, які надаються за допомогою космічної техніки. Виходячи з цього, Україна зацікавлена в розширенні міжнародного, і в першу чергу регіонального співробітництва в сфері космічної діяльності і його правовому забезпеченні. Тому на перший план виходять питання охорони інтелектуальної власності, правового регулювання надання послуг супутникових телекомунікацій.

В процесі космічної діяльності створюється і експлуатується унікальна за складністю та наукоємністю техніка, в створенні і використанні якої на різних етапах беруть участь різнопланові суб'єкти, охорона і захист прав таких суб'єктів є в першу чергу завданням держав, а значить підлягає національному регулюванню.

Для розвитку космічної галузі промисловості України важливу роль відіграє залучення приватного капіталу у вигляді українських та іноземних інвестицій. Залучення інвестицій і реалізація спільних виробничих проектів вимагає вирішення правових проблем, які пов'язані з подоланням рейдерства, захистом в судах прав інвесторів.

Важливим є вирішення питань входження на вітчизняний ринок транснаціональних корпорацій, які мають переваги над вітчизняним виробником в фінансових та людських ресурсах, а також високих технологіях, що може мати негативний вплив на космічний ринок України [2, с. 19].

Перед національним законодавцем сьогодні стоїть завдання утримати баланс внутрішньонаціонального і міжнародно-правового регулювання в космічному праві. Потрібно уникати неправомірного розширення та розмивання предмету національного космічного права шляхом охоплення ним питань, які можуть бути успішно вирішені лише на міжнародно-правовому рівні. Неможливою і тривожною є ситуація, на якій наголошує О. В. Яковенко, зростаючої невідповідності між «міжнародною» та «національною» складовою космічного права, коли більшість національних правових актів ігнорують або прямо суперечать міжнародно-правовим [3, с. 33]. Одночасно необхідно відзначити, що Україна досить активно включилась в роботу по ратифікації основних міжнародних договорів по космосу. Даний фактор повинен полегшити вітчизняним правникам з розробки основ національного космічного законодавства, тому що ратифікація вказаних документів зобов'язує державу не тільки дотримуватись вимог документів, але і імплементувати їх основні принципи в національне законодавство.

Актуальною для вітчизняної аеро-космічної промисловості є проблема

доступу до космічних технологій і інформації, отриманої в результаті проведення космічних досліджень. Зокрема, отримання новітніх телекомунікаційних послуг. Комерціалізація космічної діяльності і поява на світовій арені приватних компаній, інтереси яких полягають в отримання комерційних прибутків, призводить до порушення чи ігнорування ними принципів міжнародного космічного права. Щоб розв'язати конфліктні питання, необхідно напрацювати ряд законодавчих актів, які б регулювали здійснення в Україні комерційної космічної діяльності. Зокрема, необхідно ліцензувати приватну комерційну діяльність. Конкретний зміст системи ліцензування може варіюватись в залежності від специфіки предмету правового регулювання. Крім того потрібно було б напрацювати правові акти, які б запровадили б обов'язкове страхування космічної діяльності, створили б національний реєстр космічних об'єктів.

Окремим напрямком правового регулювання у сфері космічного права є правове забезпечення екологічної безпеки космічної діяльності. А саме, вплив ракетно-космічної діяльності на довкілля і навколишній простір та забруднення «космічним сміттям» «космічного довкілля». В Україні існує розвинута інфраструктура, яка забезпечує функціонування і розвиток космічного потенціалу держави. По-перше, космічні апарати соціально-економічного, наукового та іншого призначення на орбіті, по-друге, це ракетно-космічна промисловість, що охоплює всі стадії розробки космічної техніки та космічних технологій (науково-дослідні інститути, конструкторські бюро, експериментальна, випробувальна база, науково-виробничі об'єднання), по-третє, це наземна космічна інфраструктура, що охоплює командно-вимірювальні комплекси, центри та пункти управління, центри прийому та обробки інформації, а також райони приземлення (падіння) космічних апаратів тощо. На сьогодні жоден космічний проект, в якому бере участь наша держава, не був об'єктом екологічної експертизи, щодо них не оголошувалися ні публічні слухання, ані відкриті засідання, космічна діяльність, таким чином, на сьогодні залишається поза сферою впливу фахівців екологів і громадськості, на яку ця діяльність може вплинути.

Крім того, здійсненню оцінки впливу на довкілля та ефективної екологічної експертизи проектів заважає той факт, що більшість космічних проектів є міжнародними. А міжнародне право не регламентує, за процедурами якої з держав-учасниць проводити оцінку впливу на довкілля.

Специфікою будь-якої ракетно-космічної техніки є й те, що відношення корисного навантаження до загальної стартової маси – не більше 1-5 %. Інші 95-99 % маси – це паливо, залишки конструкцій – все це є одноразовим, спалюється і падає, перетворюючись на відходи. А оскільки ракети є багатоступеневими, то, послідовно відділяючись,

ступені падають в багатьох місцях. Часто, на територіях, де знаходяться залишки ракетно-космічних систем, важко ідентифікувати, а у випадку спричинення екологічної шкоди – знайти їх заподіювача.

В екологічному законодавстві України, яке в цілому є достатньо розвиненим, на жаль, на сьогодні не враховується специфіка ракетно-космічної діяльності, що потребує розвитку відповідного законодавства. Тут за зразок може бути взяте законодавство деяких країн світу (зокрема, США), в якому відповідні питання регулюються достатньо детально.

Література

1. Андрушко І. П. Шляхи формування національного космічного права України / І. П. Андрушко // Вісник Луганського інституту внутрішніх справ МВС України. – Вип. 2. – Луганськ, 2001. – С. 34-43.

2. Малишева Н. Р. Нариси космічного права / Н. Р. Малишева. – К.: Алерта, 2010. – 296 с.

3. Яковенко А. В. Актуальные проблемы международного космического права / А. В. Яковенко // Международная жизнь. – 1999. – № 3. – С. 30-41.

УДК 342.9:629 (043.2)

Єршов Є. К., старший викладач,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

БЕЗПЕКА ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ – ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

З появою літальних апаратів, важчих за повітря і здатних виконувати польоти як в межах території держави реєстрації, так і більш ніж однієї держави, які згодом дістали назву «повітряні судна», виникла потреба в національно- та міжнародно-правовому регулюванні польотів таких апаратів. Одним із аспектів нормативно-правового регулювання використання повітряних суден є безпека експлуатації повітряних суден та обслуговуючої інфраструктури.

Преамбульні норми Конвенції про міжнародну цивільну авіацію недвозначно вказують на те, що Уряди, що нижче підписалися, досягли згоди щодо певних принципів і заходів з тим, щоб міжнародна цивільна авіація могла розвиватися безпечним і упорядкованим чином. Розвиваючи положення преамбульної норми у Конвенції міститься ряд статей, що регулюють різні аспекти безпеки, а саме:

— при встановленні правил для власних повітряних суден держави зобов'язуються враховувати їх безпеку (ст. 46);

— з метою безпеки польоту від повітряних суден потрібно вимагати дотримуватись запропонованих маршрутів або одержувати спеціальний дозвіл на польоти (ст. 5);

— засоби аеронавігаційного забезпечення надають з метою безпеки й